

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 109. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeeventyr06val-shoot-idm139779801002800/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

og mellem sætninger

Med en tilsvarende normativ eller med anden stilistisk hensigt kan den sideordnende konjunktion tilsættes eller udskydes mellem sætninger. I 81₃₁ dæmpes en stakåndet opbremsning, der i forvejen »mangler« et *og* foran *synes*; det er næppe ægte, så lidt som I 54₂ (også kun A²), II 148₁₁, men på steder som II 289₂₀ og IV 53₁₁ kan apparatet nok indgive tvivl om, hvad der er rigtigst. III 54₈ og 93₂₈ knyttes andre småændringer til det normaliserende *og*; III 169₁₁ flyttes det på plads, der er tre led. Den der har besluttet de nævnte ændringer, hvis det ikke er sætteren i arbejdsprocessen, kunne i flere tilfælde have opnået bremsning og ro blot med et større skille tegn end det sædvanlige komma, eller ved at indskyde et pronomen som II 259₂₁.

Analogt kan fjernelsen af et *og* skabe et raskere tempo, således med held I 121₄ *Geværet holdt de i Armen (og) Ansigtet satte de lige ud*, eller II 37₄ hæve diktionen som I 151₂₉; spolere en genoptagende replik II 173₉; eller motiveres med andre *og* i nærheden som III 160₂₉, 164₂₉. Når det blev sagt, at en opbremsning kunne skabes med et stort skille tegn i stedet for et extra *og*, så kan der peges på, at ændring af *og* til et sådant tegn kan have beslægtet virkning: II 297₂₁, III 71₃; kommaer kan flyde, men et stort tegn indvirker uundgåeligt på prosarytmen. Det sidste eksempel er fra den rytmisk så gennemarbejdede *Dynd-Kongens Datter*, der har andre eksempler, således III 70₂₆, og beslægtede manøvrer med adv. *da* 79₂₄, 81₄, 82₃₈.

Tendensen i materialet er tydeligvis normativ, stedvis (også eller derimod) expressiv. Af ufrivillig komik er II 117₃₈, hvor en sætning brydes i to halvdele og den anden indledes med den cancelliagtige konnektive inversion *og blev de*. Jf. III 96₂₁ med samme fænomen i en vidtspunden periode, og III 79₂₁.

at mellem sætninger

Som bekendt kan det sæmingsindledende *at* udelades, især hvor *at*-sætningen er objekt eller styrelse. Udeladelse er hyppigst i talesprog, og det vil derfor overraske, at Aage Hansens optælling af 12 litteraturprøver, hvoraf Andersens ganske vist er den ældste, finder 95 pct. *at*, mens de andre varierer fra 98 til 30 pct. *at*. Se MD III 470 med materiale fra [III trykfejl for] II 245-58, tre replikfattige historier fra H2-53.

Apparatets *at*-varianter er hverken talstærke eller talende. Noteret er I 36 + *at* (kun A²), 62 appos. *saar nydelig, det var en Lyset (> at det)*, 78